

บทที่ 1

บทนำ

เนื่องจากสารประกอบดีบุกอินทรีย์ที่มีหมู่อะมิโน อาจนำไปประยุกต์ใช้ในการสังเคราะห์สารประกอบดีบุกอินทรีย์ที่เป็นสารคล้ายคลึงกับสารประกอบ arsenic ที่ใช้เป็นยารักษาโรคที่เกิดจากเชื้อทริพาโนซอม (trypanosomes)^{1,2} โรคติดเชื้อทริพาโนซอมเป็น 1 ใน 6 ของโรคติดเชื้อที่สำคัญ ซึ่งรายงานโดย Worldwide Health Organization [โรคติดเชื้ออื่นๆ เช่น Leishmaniasis (สาเหตุโดยพยาธิโปรโตซัว), Leprosy (เชื้อแบคทีเรีย), Malaria (เชื้อพยาธิโปรโตซัว), Schistosomiasis (flatworms), Flaviasis (roundworms)]³

เชื้อทริพาโนซอมเป็นโปรติส (protist) ในไฟลัมโปรโตซัวที่เป็นปรสิต (parasite) เชื้อในสกุลนี้มีหลายชนิดจึงทำให้เกิดโรคชนิดต่างๆ ทั้งในคนและสัตว์ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีการระบาดของโรคเป็นอย่างมาก

Trypanosoma (brucei) gambiense ทำให้เกิดโรค African sleeping sickness มีแมลง *Glossina palpalis*, *G. techinoides*, *G. fuscipes* เป็นพาหะนำโรค พบในแอฟริกาตะวันตก แอฟริกากลาง แชนซูดาน ยูกันดา คองโก และไนเจอร์

Trypanosoma (brucei) rhodesiense ทำให้เกิดโรค African sleeping sickness มีแมลง *Glossina morsitans*, *G. pallidipes*, และ *G. swynnertoni* เป็นพาหะนำโรคพบในแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกากลาง ในประเทศรดีเซีย เอธิโอเปีย แชนเบีย ยูกันดา

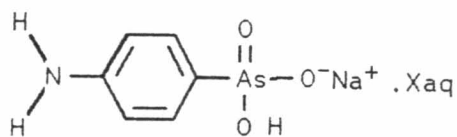
Trypanosoma (schizotrypanum) cruzi ทำให้เกิดโรค South American Trypanosomiasis หรือ Chagas' disease พาหะนำโรคคือ *Rhodnius prolixus*, *triatoma infestans*, *panstrongylus megistus*, *P. geniculatus* ซึ่งเป็น

reduviid bug พบมากใน เวเนซุเอล่า บราซิล อาเจนติน่า ที่พบปานกลางคือ เปรู โบลิเวีย ปารากวัย และชิลี นอกจากนี้พบได้บ้างในเม็กซิโก กัวเตมาลา เอลซาวาดอร์ นิการากัว คอสตาริกา ปานามา โคลัมเบีย อีเควดอร์

Trypanosoma rangeli ทำให้เกิดโรค Non pathogenic American Trypanosomiasis พาหะนำโรคคือแมลง Rhodnius prolixus, R. pallescens, R. ecuadorensis, Triatoma dimidata

วงชีวิตของเชื้อทริพาโนโซมในคนคือเมื่อถูกกัดโดยแมลง tsetse ที่มีเชื้อ เชื้อจะทะลุเยื่อ mucous membrane เชื้อจะแบ่งตัวเข้าสู่เส้นโลหิตเป็น trypomastigote ซึ่งไม่แบ่งตัว ตรวจพบเชื้อมากมายในโลหิต เชื้อเข้าต่อมน้ำเหลือง เซลล์กล้ามเนื้อจะมีอาการอักเสบต่อมน้ำเหลืองโตมากเชื้อเข้าระบบประสาทตรง choroid plexus จะเปลี่ยนเป็น amastigote ทำให้ระบบ cerebrospinal fluid(CSF) อุดตันและมีอาการทางสมองคือสมองและเยื่อหุ้มสมองและไขสันหลังอักเสบ (meningoencephalitis) ตลอดจนมีอาการชัก อัมพาตเพียงข้างหนึ่งของร่างกาย(hemiplegia) อัมพาตส่วนล่างของร่างกาย และขาทั้งสอง (paraplegia),อาการชาของอวัยวะ (paresthesia)และ coma ระยะเวลาของโรคของ rhodesiense เป็นเดือนแต่อาการทางสมองเกิดภายใน 4-8 เดือน ส่วนของ gambiense ระยะเวลาของโรคเป็นปีอาการทางสมองเกิดภายใน 2-8 ปี โรคเหล่านี้ยังไม่มียารักษาที่ดีพอและพบว่าเชื้อมีอาการดื้อยามากขึ้น การรักษาทำได้ยากมากเนื่องจากต้องใช้ยาที่สามารถเข้าไปฆ่าเชื้อได้ทั้งในโลหิต ในเซลล์กล้ามเนื้อต่างๆและในเซลล์ประสาท ยาที่ใช้รักษารอคัดเชื้อทริพาโนโซมในขณะนี้ ทั้งที่เป็นยาที่ไม่มีโลหะเป็นส่วนประกอบ (Non-metallic drugs) และยาที่มีโลหะเป็นส่วนประกอบ (Metallicdrugs)ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ มีราคาแพง และนอกจากนี้ ยังเกิดพิษกับคนและสัตว์ ดังนั้นถ้าหากคนไข้ได้รับการรักษาด้วยยาพวกนี้เป็นเวลานาน และการขับถ่ายออกจากร่างกายไม่ทันจะมีการสะสม และจนถึงระดับที่เกิดพิษต่อร่างกายได้ ก็จะแสดงอาการทำให้คนไข้กลับทรุดลงได้

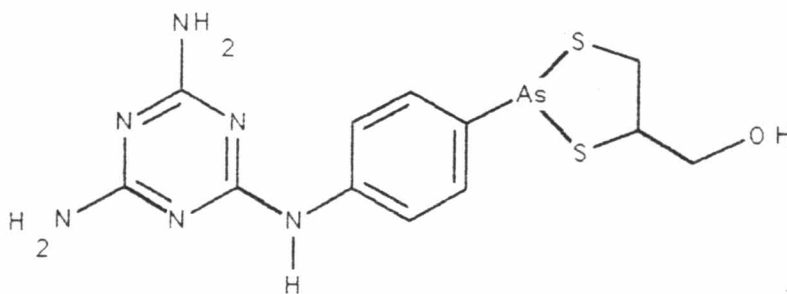
ในปี 1907 Landsberger^{4,5} ได้ค้นพบสารประกอบ anilide ของ metaarsenic acid เรียกว่าatoxyl ซึ่งเป็นเกลือโซเดียมของ4-aminophenylarsenate

รูปที่ 1 atoxyl (sodium aminophenyl arsenate)

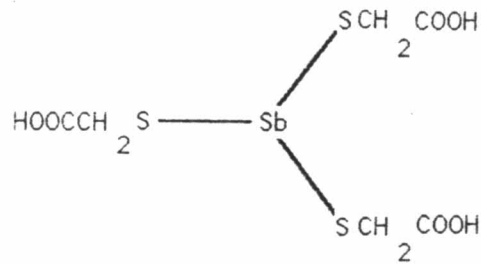
ซึ่งสารนี้ถูกนำไปใช้ในการรักษาโรค sleeping sickness อันเนื่องมาจากเชื้อ ทริพาโนโซม

ในปี 1908 มีรายงานการทดลอง⁶ ในการาซ็อนเพนซ์ acetyl ของ atoxyl ในการรักษา sleeping sickness โดยในสัตว์พวกหนูและลิงให้ผลได้ดีกว่าในคน นอกจากนี้ยังมีการใช้ atoxyl ในลักษณะอื่นๆอีก เช่นมีการผสมระหว่าง atoxyl และ thioglycolic acid⁷ ใช้ในการรักษา sleeping sickness นี้ซึ่งก็มีความสามารถในฆ่าเชื้อ ทริพาโนโซม แต่กระนั้นสารนี้ก็ยังมีพิษมากเกินไปที่จะนำไปใช้ในการรักษาโรค ปัจจุบันสารประกอบ arsenic ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการรักษาโรค sleeping sickness คือ melarsoprol^{8,9,10} ซึ่งมีสูตรโครงสร้างดังนี้คือ

รูปที่ 2 melarsoprol. (Mel B. ARSOBAL)

ในปี 1911 มีรายงานโดย Rowntree, L.G., และ Abel, J.J.^{11,12} ถึงการใช้สารประกอบ antimony thioglycolic acid triamide เป็นสารฆ่าเชื้อ ทริพาโนโซม ซึ่งได้ผลดีพอสมควร

รูปที่ 3 antimony thioglycolic acid

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีรายงานถึงความเป็นพิษ ควบคุมกันไปทั้งสารประกอบอินทรีย์ของพลวงและสารหนู ทำให้การใช้สารนี้จำเป็นต้องจำกัดจำนวนและเวลาที่ใช้ในขอบเขตที่น้อยมาก ดังนั้นจึงมีแนวความคิดที่จะใช้โลหะชนิดอื่นเข้าไปแทนที่พลวงและสารหนู ซึ่งในความเป็นไปได้ขณะนี้ได้แก่ดีบุก ซึ่งมีพิษน้อยกว่า จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าสารประกอบดีบุกอินทรีย์ มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อทริพาโรนโรคมในจานเลี้ยงเชื้อได้ แต่ไม่มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อทริพาโรนโรคมในสัตว์ทดลอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่สารประกอบดีบุกอินทรีย์เหล่านั้นไม่มีหมู่ฟังก์ชันนัล อาทิเช่นหมู่อะมิโนที่สามารถเกิดพันธะไฮโดรเจนกับโปรตีนได้ ดังนั้นถ้าสารประกอบของโลหะชนิดนี้มีหมู่อะมิโน ก็น่าจะมีผลคล้ายกับพลวงและสารหนูหรือดีกว่า อีกทั้งความเป็นพิษก็อาจจะน้อยกว่า

ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งที่จะหาวิธีการเตรียมสารประกอบดีบุกอินทรีย์ ที่มีหมู่อะมิโน เพลิลซึ่งอาจนำไปใช้ในการสังเคราะห์สารประกอบอนุพันธ์ ของ melarsoprol ได้ต่อไป โดยทั่วไปสารประกอบดีบุกอินทรีย์ประเภท เทตระแอลคิลทิน หรือ เทตระแอริลทิน สามารถเตรียมโดยใช้ Grignard reagent ของสารประกอบแอลคิลเฮไลด์ หรือ แอริลเฮไลด์ แต่สารบางตัวการเตรียมด้วยวิธี Grignard reagent ทำได้ยากดังนั้นอาจใช้วิธีเตรียมจากปฏิกิริยาของ อนุพันธ์ลิเทียม¹³ เมื่อปี 1932 มีรายงานการเตรียมสารประกอบ aminophenyl โดย Austin, P.R.¹⁴ ด้วยวิธีการเตรียมผ่าน *p*-dimethylaminophenyllithium ซึ่งเตรียมมาจาก *p*-bromodimethylaniline เมื่อสารประกอบ *p*-dimethylaminophenyllithium ทำปฏิกิริยากับ SnCl₄ จะได้สารประกอบ tetra-(*p*-dimethylaminophenyl)tin [*p*-(CH₃)₂NC₆H₄]₄Sn มีจุด

หลอมเหลว 198-199 °ซ ในปริมาณ 58 เบอร์เซิน ของผลิตภัณฑ์ตั้งสมการ

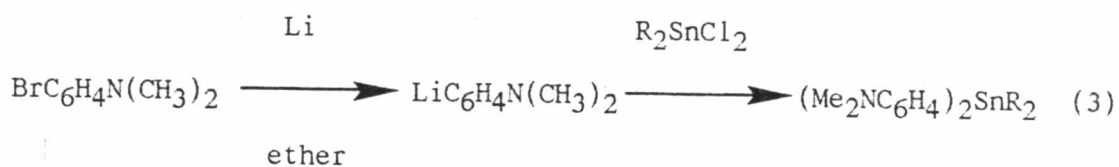

p-bromodimethylaniline p-dimethylaminophenyl lithium

tetra-(p-dimethylaminophenyl)tin

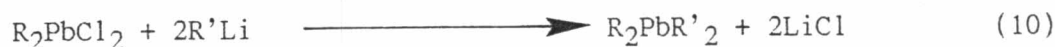
tetra-(p-dimethylaminophenyl)tin เป็นผลึกไม่มีสีมีจุดหลอมเหลว 199 °ซ ในขั้นแรกจะใช้แบบจำลองของปฏิกิริยาจาก 4-Bromo N,N-dimethylaniline $[BrC_6H_4NMe_2]$ ในการเตรียมสารประกอบต่อไปนี้เป็นคือ $n-Bu_2Sn(C_6H_4NMe_2)_2$, $Sn(C_6H_4NMe_2)_4$ และ $Ph_2Sn(C_6H_4NMe_2)_2$,

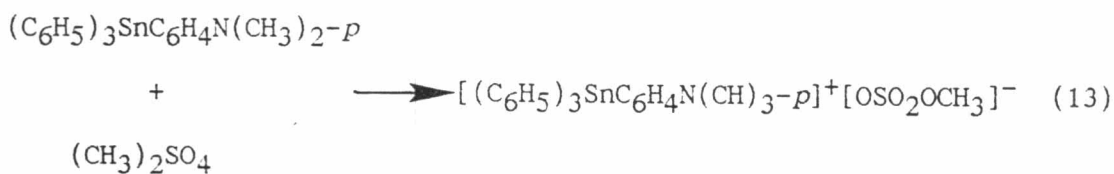
ตารางที่ 1 ตารางประกอบโลหะอินทรีย์ที่เตรียมได้จากปฏิกิริยาระหว่างแอมัลลิเทียม และ โลหะเฮไลด์¹⁴

Equation	compound	Reactant	Yield		M.p., °C	Previously recorded m.p., °C	Analyses, %			
			g	%			Metal		Nitrogen	
					Calcd	Found	Calcd	Found		
4	$(p\text{-CH}_3\text{C}_6\text{H}_4)_2\text{Hg}$	2.7	3.4	80	297-298	298				
4	$[p\text{-(CH}_3)_2\text{NC}_6\text{H}_4]_2\text{Hg}$	4.0	0.8	12	107-109	109				
6	$(\text{C}_6\text{H}_5)_4\text{Pb}$	7.0	2.5	46	223-225	225				
7	$(\text{C}_6\text{H}_5)_3\text{Pb}(p\text{-C}_6\text{H}_4\text{CH}_3)$	1.9	0.6	41	124-125	125.5				
6	$(\text{C}_6\text{H}_5)_2\text{Pb}[p\text{-C}_6\text{H}_4\text{CH}_3]_2$	4.8	1.0	36	121-122		38.19	38.18		
6	$[p\text{-(CH}_3)_2\text{NC}_6\text{H}_4]_4\text{Pb}$	2.6	0.6	17	107-108		30.14	29.97	8.15	8.20
7	$(\text{C}_6\text{H}_5)_3\text{Pb}[p\text{-C}_6\text{H}_4\text{N(CH}_3)_2]$	4.7	4.9	77	124-125		37.11	37.20	2.51	2.65
8	$(\text{C}_6\text{H}_5)_2\text{Pb}[\text{C}_6\text{H}_4\text{N(CH}_3)_2]_2$	4.3	1.0	16	134-135		34.44	34.32	4.65	4.91
5	$(p\text{-CH}_3\text{C}_6\text{H}_4)_4\text{Sn}$	1.9	2.2	91	293	293.5				
5	$[p\text{-(CH}_3)_2\text{NC}_6\text{H}_4]_4\text{Sn}$	2.6	2.0	58	108-109		19.82	20.17	9.35	9.24

นอกจากนี้ยังอาจใช้เตรียมสารประกอบโลหะอินทรีย์ ของปรอทและตะกั่วซึ่งมีปฏิกิริยาที่น่าสนใจดังนี้

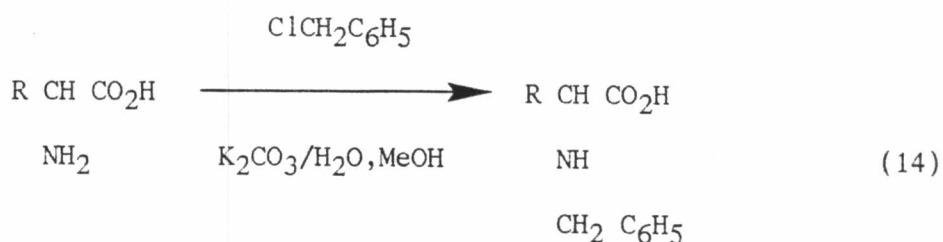

ปี 1955 Gilman, H., และ Wu, T.C.^{15, 16} เตรียมสารประกอบดีบุกอินทรีย์ที่มีหมู่ช่วยในการละลายน้ำ (water-solubilizing groups) จากปฏิกิริยา

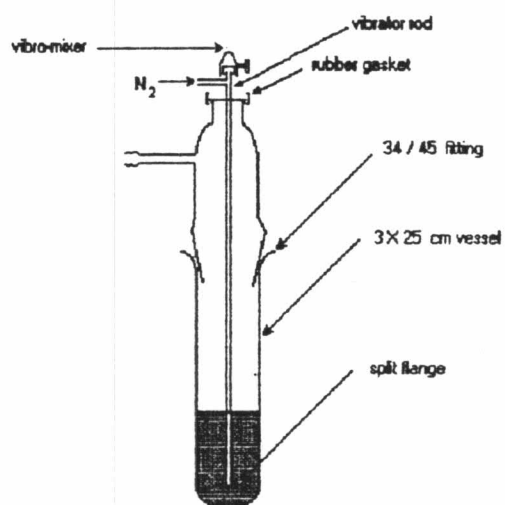

และได้เตรียม diphenyldi-*p*-dimethylaminophenyltin dimethosulfate จาก diphenyldi-*p*-dimethylaminophenyltin ซึ่งทำให้มีความสามารถละลายน้ำได้เล็กน้อย

ในปี 1954 Velluz, L.¹⁷ ทำการสังเคราะห์สารประกอบเปปไทด์ ที่มีหมู่ป้องกันที่ไนโตรเจนอะตอม คือ

ซึ่งสารประกอบที่สังเคราะห์ได้แก่ N,N-dibenzylglycine โดยเตรียมจาก glycine 10 กรัม ทำปฏิกิริยากับโบแตสเซียมไฮดรอกไซด์ 20 กรัมในน้ำ 75 มิลลิลิตร ผสมเมทานอล 75 มิลลิลิตรผสมกับ 36 กรัมของเบนซิลคลอไรด์ จะได้ผลิตภัณฑ์ 29 กรัมหรือ 85 เปอร์เซ็นต์ ของสารตั้งต้น การทำปฏิกิริยา Catalytic Transfer Hydrogenation^{18,19,20,21,22,23,24} ใช้สารตั้งต้น 1 มิลลิโมล ละลายใน 4 มิลลิลิตรของแอมโซลูทเอธานอล ใน 3 x 25 เซนติเมตร reaction vessel ในน้ำอุ่นที่ 25°C ชั่ง 10 % palladium-carbon โดยใส่ 1 สมมูลของ protecting groups (หมู่ป้องกัน) ผสมตามลงไปพร้อมกับ 1,4-cyclohexadiene (0.94 มิลลิลิตร, 10.0 มิลลิโมล) บดปล่อยให้ปฏิกิริยาเกิดขึ้น 2 ชั่วโมง กรองสารผสมแล้วล้างด้วยตัวทำละลายที่เหมาะสม ก็จะได้ผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากหมู่ป้องกัน N-benzyl

รูปที่ 4 reaction vessel

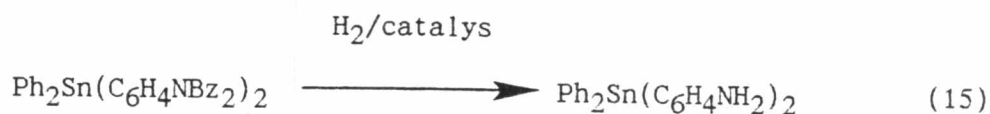
ตารางที่ 2 ปฏิกิริยา Transfer Hydrogenation โดยมี 1,4-ไซโคลเฮกซะไดอิน ของ อะมิโนเอซิก และเปปไทด์ ในเอธิลแอลกอฮอล์ที่ 25 °C¹⁹

Substrate	product	yield %	mp (°C) found reported
Ser-OBzl	Ser	99	
Boc-Tyr(Bzl)-OH	Boc-Tyr-OH	100	208.5-208.5
Boc-His(N-Bzl)-OH	Boc-His-OH	100	190.5-192.5
Boc-Phe-Gln-OBzl	Boc-Phe-Gln-OH	84	110-120

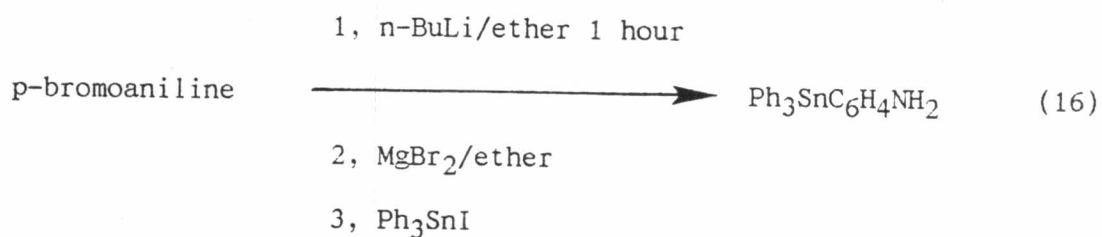
ตารางที่ 3 ผลของอุณหภูมิที่มีต่อปฏิกิริยา Catalytic Transfer Hydrogenation¹⁹

tempperature (°C)	reaction time	temperature (°C)	reaction time
0	incomplete (8 h)	25	1.5 h
10	4.5 h	30	1.0 h
20	1.5 h	35	40 min

การป้องกันหมู่อะมิโนด้วยหมู่ benzyl และกำจัดหมู่ป้องกันออก ด้วยวิธีการ catalytic hydrogenation จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสังเคราะห์ organotin ที่มีหมู่อะมิโน โดยการเตรียม $\text{Ph}_2\text{Sn}(\text{C}_6\text{H}_4\text{NBz})_2$ แล้วกำจัดหมู่ benzyl ออก

หรืออีกวิธีหนึ่งอาจใช้เตรียมโดยปฏิกิริยาระหว่าง ไตรฟีนิลทินเฮไลด์ (triphenyltin halide) กับ p-aminophenyllithium โดยมีขั้นตอนคือ

จากวิธีการนี้ อาจใช้เตรียมสารประกอบดีบุกอินทรีย์ตัวอื่นๆ อาทิเช่น $\text{Ph}_2\text{Sn}(\text{C}_6\text{H}_4\text{NH}_2)_2$

ซึ่งอาจใช้เตรียมสารประกอบอนุพันธ์ของ melarsoprol. (mel B. ARSOBAL) ได้ต่อไป ในปี 1952 H. Gilman และ S. D. Rosenberg^{25, 26} ได้ทำการสังเคราะห์สารประกอบดีบุกอินทรีย์โดยใช้ SnCl_2 ในปฏิกิริยา

โดยในขั้นตอนแรกเมื่อ phenyllithium ทำปฏิกิริยากับ 1 สมมูล (equivalent) สารผสมจะมีสีส้มเหลืองและเมื่อเกิดปฏิกิริยา 2 สมมูลจะเกิดเป็นสารผสมสีแดงเข้มและเมื่อเข้าทำปฏิกิริยา 3 สมมูลจะให้สารผสมสีน้ำตาลเข้มซึ่ง triphenyltinlithium เมื่อทำปฏิกิริยากับ allylhalide หรือ acylhalide ก็จะทำให้สารประกอบต่างๆดังต่อไปนี้คือ

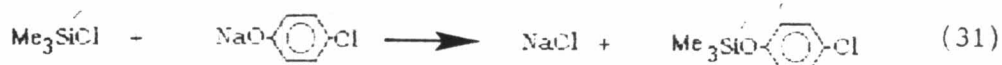
ในปี 1925 ยังมีรายงานถึงการสังเคราะห์สารประกอบaminophenyl โดยการ
ทำปฏิกิริยาไนเตรชัน (nitration)²⁷ โดยการเตรียมสารประกอบ tetranitrotetraphenyltin
จาก SnPh_4 ในกรดผสมระหว่างกรด HNO_3 เข้มข้นกับกรด H_2SO_4 ที่อุณหภูมิ -5 ถึง 0 °ซ
จะเกิดเป็นสารสีเทาหรือน้ำตาล เมื่อเผาด้วยความร้อนสูงประมาณ 350 °ซ และเมื่อทำ
ปฏิกิริยากับน้ำโบรมีนจะให้ *p*-bromonitrobenzene หรือ (*p*- $\text{O}_2\text{NC}_6\text{H}_4\text{Br}$) ที่อุณหภูมิ
 100 °ซ

ออกแล้วจึงตกผลึกออกมาโดยสารประกอบ silylphenol และต้องเก็บไว้ในขวดที่ปิดฝา
ให้แน่นหรือเก็บไว้ในรูปของเกลือโซเดียม

ปี 1952 Speier, J. L.²⁹ ทำการศึกษาปฏิกิริยาของสารประกอบ
organosilanes สรุปเป็นสมการเคมีดังนี้คือ

แสดงให้เห็นถึงปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่ (rearrangement) ทั้งแบบจากโมเลกุล
เดียวกันและต่างโมเลกุล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในเบื้องต้นของการทดสอบใช้สารประกอบดีบุกอินทรีย์ ในการฆ่าเชื้อทริฟฟารินจนเจือจางเล็กน้อยได้ผลดี แต่ไม่ได้ผลในสัตว์ทดลอง อันอาจเกิดจากการที่สารเหล่านั้นไม่มีหมู่ฟังก์ชันนัลที่จะเกิด พันธะไฮโดรเจน กับบริบดินได้เช่น หมู่อะมิโนหมู่ -OH หรืออื่นๆโดยการวิจัยนี้มุ่งที่หมู่อะมิโนเฟนิล เป็นหลัก และหมู่อื่นๆบ้างตามความเหมาะสม โดยจะเตรียมผ่านสารอนุพันธ์ของ Li หรือผ่าน Grignard reagent ตามความจำเป็นโดยใช้สารประกอบที่มีหมู่อะมิโนเฟนิล ทำปฏิกิริยาเป็นอนุพันธ์ลิเทียม หรือ Grignard reagent แล้วทำปฏิกิริยาต่อกับสารประกอบ organotin หรือสารประกอบทिनคลอไรด์ เพื่อให้ได้สารประกอบที่มีหมู่อะมิโนเฟนิลของทินต่อไป

วัตถุประสงค์ของการทดลอง

1. เพื่อสังเคราะห์สารประกอบอนุพันธ์ของดีบุกอินทรีย์ที่มีหมู่อะมิโนเฟนิล
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการสังเคราะห์สารประกอบดีบุกอินทรีย์ที่อาจมีประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อทริฟฟาริน